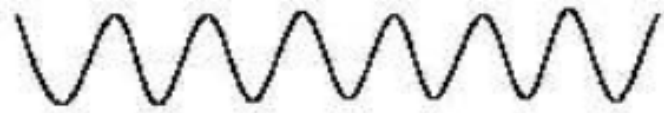

SLOVENŠČINA 3

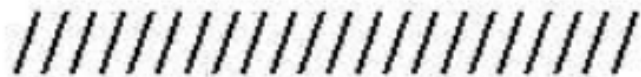
4. 11. 2020

povedek

predmet

prislovno določilo (del drugih stavčnih členov)

prilastek

Zložene povedi

- Zložene povedi so lahko **priredne** ali **podredne**.
- **V prirednih povedih** so stavki enakovredni. Sestavljene so iz osnovnega in enega ali več dopolnjevalnih stavkov. pomenska razmerja med stavki so različna. Za prepoznavanje priredij se je najbolje naučiti tipične veznike. Pomembno je tudi vedeti, pred katerimi vezniki stoji vejica in pred katerimi ne.
- **Podredne povedi** so sestavljene iz enega glavnega in enega ali več odvisnih stavkov. Glavni stavek lahko stoji samostojno. Nikoli ga ne podčrtujemo. Nikoli se ne začneja z veznikom.
- Odvisni stavki se začenjajo s tipičnimi vezniki. Ne moremo jih spremeniti v samostojen stavek. Lahko jih spremenimo v ustrezen stavčni člen.

Podredno zložena poved

ODVISNIKI

Vrsta odvisnika

Osebkov odvisnik

Pomen

Dopolnjuje povedek
glavnega stavka s
podatkom o vršilcu
dejanja.

Vprašalnica

Kdo/kaj
+
povedek glavnega stavka?

Primer

Kdor lopovu pogleda skozi prste, je
tudi sam lopov.

Kar je storjeno, se ne more
spremeniti.

Vezniške besede: kdor, da, če, kdo, kaj, kar, ali, ...

Vrsta odvisnika

Predmetni odvisnik

Pomen

Dopolnjuje povedek
glavnega stavka s
podatkom o vsebini
dejanja.

Vprašalnica

Koga/česa, komu/čemu, koga/kaj,
o kom/o čem, s kom/s čim
+
povedek glavnega stavka?

Primer

Povej, kar ti leži na duši.

Česar ne dosežeš z vpitjem, dosežeš
z molkom.

Vezniške besede: da, če, kako, naj, ali...

Vrsta odvisnika

Krajevni odvisnik

Pomen

Pove, kje/kod je
potekalo dejanje
glavnega stavka.

Vprašalnica

Kje/Kam/Kod/Od kod/Do kod
+
povedek glavnega stavka?

Primer

Kamor si hudič ne upa, pošlje žensko.
////////////////////////////////////

Kjer je bogastvo, tam so prijatelji.
////////////////////////////////////

Vezniške besede: kjer, kamor, koder...

Vrsta odvisnika

Časovni odvisnik

Pomen

Pove, ali je dejanje v odvisnem stavku potekalo hkrati z dejanjem glavnega stavka, pred njim ali za njim.

Vprašalnica

Kdaj, od kdaj, do kdaj, koliko
časa
+
povedek glavnega stavka?

Primer

Ko revščina potrka na vrata, ljubezen
zbeži skozi okno.

Ženska in zajec sta vaša, **dokler** ju
držite.

Še dosti vode bo preteklo, **preden**
boš ti kaj razumel.

Vezniške besede: ko, kadar, preden...

Vrsta odvisnika

Načinovni odvisnik

Pomen

Pove, kako je
potekalo dejanje
glavnega stavka.

Vprašalnica

Kako
+
povedek glavnega stavka?

Primer

Počutil sem se, **kot** bi me polili z
mrzlo vodo.

Kakor si boš postlal, tako boš spal.

Kaznovali so prav vse, **ne da** bi
poiskali grešnega kozla.

Vezniške besede: ko, kot, ne da, s tem da, tako da...

Vrsta odvisnika

Vzročni odvisnik

Pomen

Izraža vzrok dejanja
glavnega stavka.

Vprašalnica

Zakaj
+
povedek glavnega stavka?

Primer

Ne posojaj denarja prijatelju, **ker**
boš ostal brez denarja, brez
prijatelja ali brez obojega.

Vezniška beseda: ker

Vrsta odvisnika

Namerni odvisnik

Pomen

Izraža namen
dejanja glavnega
stavka.

Vprašalnica

Čemu/s katerim namenom
+
povedek glavnega stavka?

Primer

Marsikdo da jajce, da bi dobil
kokoš.

Vezniške besede: da, da bi...

Vrsta odvisnika

Pogojni odvisnik

Pomen

Sporoča, pod katerim pogojem bi se zgodilo (se bo zgodilo) dejanje glavnega stavka.

Vprašalnica

Pod katerim pogojem
+
povedek glavnega stavka?

Primer

Če imaš cilj, boš našel pot.
////////////////////

Če bi ostal tiho, bi veljal za pametnega.
////////////////////

Vezniške besede: če, ako, ko, da...

Vrsta odvisnika

Dopustni odvisnik

Pomen

Izraža podatek o oviri, ki bi lahko preprečila dejanje iz glavnega stavka, vendar ga ni oz. ga ne oz. ga ne bo.

Vprašalnica

Kljub čemu
+
povedek glavnega stavka?

Primer

Četudi hromec ne more hoditi,
lahko drugim pokaže pot.

Vezniške besede: čeprav, četudi, dasi, dasiravno...

Vrsta odvisnika

Prilastkov odvisnik

Pomen

Natančneje določa osebek,
predmet ali prislovno določilo
glavnega stavka.

Vprašalnica

Kateri/Kakšen/Čigav

+

ustrezna beseda
(besedna zveza)?

Primer

Najbolj slep je tisti, ki noče videti.

Misel, da plača nekdo drug, je
najboljša začimba.

Vezniški besedi: ki, kateri

- PODREDJA

(osebkov, predmetni, prislovnodoločilni, prilastkov odvisnik)

vejico pišemo pri VSEH odvisnikih

Kdor je prijazen, je povsod lepo sprejet.

Ime odvisnika	Podčrtovanje	Krajšave	Vprašalnica	Vezniška besede
osebkov	_____	os. odv.	kdo, kaj	kdor, kar, kdo, ali, da, kako
predmetni	=====	pred. odv.	koga – česa komu – čemu koga – kaj o kom – o čem s kom – s čim	kar, da, kaj, kod, če, ali
krajevni	////////////////	k. odv.	kam, kje, kod	kjer, kamor, koder, od koder, do koder
časovni	////////////////	č. odv.	kdaj, do/od kdaj	ko, kadar, dokler, kar, da, medtem ko, takoj ko
načinovni	////////////////	n. odv.	kako, na kakšen način	ne da, kakor, kakor da, da, ko da, tako da
vzročni	////////////////	v. odv.	zakaj	ker, ko, ki
prilastkov	pril. odv.	kakšen, kateri, čigav	ki, kateri, da, kaj, kam, kakor, kot, koliko
namerni	////////////////	nam. odv.	čemu, s kakšnim namenom	da, da bi
pogojni	////////////////	pog. odv.	pod katerim pogojem	če, ako, ko, da
dopustni	////////////////	dop. odv.	kljub čemu	čeprav, četudi, dasi

IME PRIREDJA

Vezalno
priedje

Stopnjevalno
priedje

Sklepalno
priedje

Posledično
priedje

Pojasnjevalno
priedje

Protivno
priedje

Ločno
priedje

... je zveza dveh (ali več)
enakovrednih stavkov ...

Čestitam!

LASTNOSTI

v kateri drugi stavek pove
posledico, ki izhaja iz vsebine
prvega.

ki izražata **hkratnost** ali
zaporednost.

ki se med seboj **izključujeta**.

ki sta si **pomenško**
nasprotujoča.

v kateri drugi stavek **pojasnjuje**
ali **utemeljuje** prvega.

v kateri drugi stavek podaja
logičen sklep, ki izhaja iz
vsebine prvega.

v kateri **naslednji** stavek z
vsebino **presega** prejšnjega.

IME	POGOSTI VEZNIKI	PRIMERI	VEJICA
VEZALNO PRIREDJE	in, pa, ter	Rešujem vaje in delam izpiske ter se tako učim.	X
STOPNJEVALNO PRIREDJE	ne samo (le)– ampak tudi, (ne –) ne, (niti –) niti	Sosed ni le ukazoval, ampak je tudi sam poprijel za lopato. Ni me niti vprašala za mnenje niti me ni obvestila o svoji odločitvi.	✓ X
LOČNO PRIREDJE	(ali–) ali, oziroma, (bodisi–) bodisi	Ali mi pomagaj ali pa pojdi.	X
PROTIVNO PRIREDJE	pa, a, toda, vendar, ampak	Ima odličen posluh, a noče peti v zboru.	✓
POSLEDIČNO PRIREDJE	zato	Nimam limone, zato ne morem pripraviti limonade.	✓
POJASNJEVALNO PRIREDJE	saj, kajti, namreč, in sicer, to je	Ne bom kupila te ure, saj mi ni všeč.	✓
SKLEPALNO PRIREDJE	torej, zatorej	Ana je deset let živela v Rimu, torej zna italijansko.	✓

Ime	Razmerje med deli	Vezniki	Primer
vezalno	Dopolnjevalni stavek daje podatke o sočasnem dogodku ali o dogodku, ki sledi.	in, ter, pa	Hodi in gleda ter si požvižgava.
stopnjevalno	Dopolnjevalni stavek poleg sočasnosti/zaporednosti dogodka kaj posebej poudarja oz. izraža nepričakovanost.	niti – niti, ne – ne, ne le – ampak tudi, ne samo, ampak tudi, ne le – še celo	Niti ne piše niti se ne pripravlja na pisanje.
ločno	Dopolnjevalni stavek izraža izbirno možnost.	ali – ali, bodisi – bodisi, ali	Ali beri ali poslušaj.
protivno	Dopolnjevalni stavek izraža neskladnost, nasprotje z osnovnim stavkom.	a, toda, vendar, pa, ampak, temveč	Je majhna, toda prebrisana.
posledično	Dopolnjevalni stavek izraža posledico dejanja iz osnovnega stavka.	zato	Cesta je spolzka, zato vozite previdno.
pojasnjevalno	Dopolnjevalni stavek izraža pojasnilo oz. dokaz za dejanje v osnovnem stavku.	saj, kajti, in sicer, to je, tj.	Nadeni si kapo, kajti zunaj brije veter.
sklepalno	Dopolnjevalni stavek pove sklep, ki je izpeljan iz ugotovitve v osnovnem stavku.	torej, zatorej, potemtakem	Star je 13 let, torej hodi v 8. razred.

• PRIREDJA

- Vezalno.....ni vejice ×
- Stopnjevalno.....ni vejice ×
- Ločno.....ni vejice ×
- Protivno.....je vejica ✓
- Posledično.....je vejica ✓
- Pojasnjevalno.....je vejica ✓
- Sklepalno.....je vejica ✓